

ANNITA WESTENBROEK
VAN DUTCH BIOREFINERY
CLUSTER:

'Symbiose in waterketen is circulaire *must*'

Annita Westenbroek

De voordelen van samenwerking tussen waterschappen en bedrijven zijn evident. Gezamenlijke energieopwekking, wateruitwisseling, verwerking van reststromen; er kunnen grote besparingen worden gerealiseerd. Een *must* in circulaire tijden, maar de symbiose is nog altijd niet vanzelfsprekend, zegt Annita Westenbroek. Ze is pleitbezorger met een missie. 'Waterschappen moeten opschuiven richting bedrijfsleven'.

TEKST BERT WESTENBRINK | BEELD iSTOCKPHOTO E.A.

Begin 2018 geeft Annita Westenbroek een presentatie over watervalorisatie voor de Unie van Waterschappen die zich beraadt op de circulaire economie. Ze pleit voor meer samenwerking tussen bedrijfsleven en waterschappen. Ze somt de voordelen van deze symbiose op, benoemt de succesfactoren, maar komt uiteindelijk ook uit bij de bottlenecks. Die zijn er. Volop. Maar, houdt de directeur van de Dutch Biorefinery Cluster de waterschappen voor: 'circulaire doelen realiseer je door samen te werken'. Er zijn al vormen van samenwerking tussen waterschappen en bedrijven, maar er is nog zoveel meer te halen, vertelt Westenbroek in een vraaggesprek maanden na haar presentatie voor de waterschappen. Westenbroek is warm pleitbezorger van symbiose. In de waterketen betekent dat samenwerking tussen waterschappen en bedrijfsleven. Want als het gaat om

energie- en waterbesparing en reductie van CO₂-emissie, dé uitdagingen van deze tijd, levert samenwerking grotere besparingen op dan wanneer ieder voor zich invulling geeft aan efficiency, besparing en reductie. “Het geheel is meer dan de som der delen,” is de stelling van Westenbroek.

Maar de industriële symbiose is niet vanzelfsprekend, ook niet als het gaat om watervalorisatie. Bedrijven hebben de focus op de reductie van CO₂, vertelt Westenbroek. “Dat is nu *by far* het belangrijkste thema. En dan vooral binnen de bedrijven.” Niet zonder reden: er ligt de opdracht om 49 procent CO₂-reductie te halen in 2030. Elk bedrijf is er druk mee. En het is ieder voor zich, ziet Westenbroek.

De DBC-directeur wijst naar de overheid. “Zolang de overheid de berekeningsmethode gebruikt dat het gaat om het reduceren van CO₂ die uit de eigen schoorsteen komt, dan worden alle mogelijke samenwerkingen in de keten erg bemoeilijkt. Ook al

halen bedrijven twee keer zo veel reductie van CO₂-uitstoot door samen te werken, dan zullen ze dat niet doen. Het telt niet mee volgens de berekeningen van de overheid. Dat is een algemeen, breed probleem. De overheid maakt ons allen tot egoïsten.”

Ketenbrede samenwerking

Dutch Biorefinery Cluster bepleit dat de overheid haar visie op duurzaamheid omzet in beleid dat ketenbrede samenwerking stimuleert. Dat is vooral een kwestie van het juiste instrumentarium kiezen, zogeheten tools die ketenefficiency stimuleren, zegt Westenbroek. En daarbij is het belangrijk dat niet alleen de aandacht uitgaat naar CO₂, hoe belangrijk de emissiereductie ook is. Westenbroek: “Het kan niet zo zijn dat we belangrijke parameters voor het milieu, zoals water, minder belangrijk gaan vinden omdat de CO₂ doelstellingen gehaald moeten gaan worden.”

Met haar pleidooi om tot industriële >

'DE OVERHEID MAAKT ONS ALLEN TOT EGOÏSTEN'

symbiose te komen in de waterketen, heeft ze niet alleen te maken met uiteenlopende bestuursculturen tussen bedrijfsleven en overheid ("dat is heel complex"), er is ook het stelsel van wetten, regels en subsidies dat integratie en innovatie niet altijd stimuleert. Zo doelt ze op de plannen om de waterschapsbelasting te vernieuwen. In een begin dit jaar openbaar gemaakt conceptplan wordt voorgesteld om de zuiveringsheffing te baseren op het beginsel 'de kostenveroorzaker betaalt'. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat bedrijven, zo schrijft de Commissie Aanpassing Belastingstelsel, hun waardevolle afvalwaterstromen, 'die rijk zijn aan energie en herwinbare grondstoffen' blijven aanbieden aan de zuivering van het waterschap. Dit beginsel verhoudt zich slecht tot de integratie van de industrie in de waterketen, waar Westenbroek zich met DBC voor inzet. "Wat er gaat gebeuren is dat bedrijven duurzame processen om water te zuiveren stopzetten. Want hoe viezer het water, hoe blijer het waterschap." En dan is er ook nog 'de anti-afhaakregeling', zegt Westenbroek. "Als bedrijven zeggen: ik zou water intern beter kunnen hergebruiken, ik kan er nog bepaalde componenten uithalen, dan mogen de waterschappen korting op de bestaande heffing geven zodat die bedrijven niet afhaken en afvalwater blijven leveren. Met andere woorden: ga alstublieft niet innoveren."

Meest efficiënt

Dat waterschappen de aanvoer van waardevolle afvalwaterstromen willen veiligstellen, begrijpt ze wel, maar, voegt ze eraan toe: "Een waterschap is een overheidsorganisatie die ook tot doel moet hebben duurzaamheid na te streven. Dat doen de waterschappen, ze staan op het podium van de circulaire economie. En waarom? Omdat ze zelf de grondstoffen uit het water willen halen. Oké, maar dat moeten ze doen óp het terrein van het bedrijfsleven, want dat is het meest efficiënt."

De waterschappen zijn geassocieerd lid van DBC, dus het pleidooi van Westenbroek is

DUTCH BIOREFINERY CLUSTER

Bedrijven uit de agrofood- en papierindustrie verenigden zich in 2007 in het Dutch Biorefinery Cluster met het doel op een efficiënte manier zoveel mogelijk waarde te halen uit biobased grondstoffen.

De bedrijven wisselen kennis en expertise uit en streven naar samenwerking. Leden zijn ondernemingen als Cosun (akkerbouw gewassen), FrieslandCampina (zuivel), Lamb Weston (aardappelproducten) en Avebe (aardappelen), de papierfabrieken en sinds januari FloraHolland (bloemen).

Het cluster heeft ook geassocieerde leden.

Ze betalen minder, maar praten wel mee.

Ook de waterschappen zijn aangehaakt, met de Energie- en Grondstoffenfabriek. Enkele andere geassocieerde partijen: Vereniging van Nederlandse Chemische Industrie, Vereniging Afvalbedrijven, Rabobank en ontwikkelingsmaatschappij NOM.

Het bedrijvencollege richt zich onder meer op energiebesparing, vezelcascadering en sluiten van de nutriëntenkringloop. Ook watervalorisatie is een thema. Water is voor nagenoeg alle clusterbedrijven essentieel in het productieproces. Door samen te werken is er meer waarde te halen uit het proces- en afvalwater, zo is het idee.

ze bekend. "De Energie- en Grondstoffenfabriek is het volledig met ons eens. En we hebben de discussie ook wel gevoerd met de UvW. Ze begrijpt het. Ze weet alleen niet hoe ze het moet oplossen."

Westenbroek heeft die oplossing wel. Een duurzaamheidstoelage. Voor bedrijven die zwaarder worden belast omdat ze een eigen duurzame afvalwaterzuivering hebben en dus schoner water leveren aan de zuiveringsinstallatie van het waterschap. Met de toeslag is de kans groter dat bestaande innovaties niet worden stopgezet.

Maar zo'n toeslag is reparatie van een verkeerde ontwikkeling, het is niet de stap voorwaarts die Westenbroek wil zetten in waterketen. "Eigenlijk vind ik dat bedrijfsleven en waterschappen gesprekken moeten aangaan over elke case," zegt ze. "En de waterschappen moeten opschuiven richting bedrijven. Op het bedrijfsterrein is het water veel geconcentreerder, daar kun je veel meer mee. En maak joint ventures, zoals Waterstromen. Die kan activiteiten uitvoeren, die de waterschappen als overheidsorganisaties zelf niet mogen doen. Dat is onze win-win-win."

Facilitators

Het beeld zou kunnen zijn, schetst Westenbroek: een bedrijf besteedt de zuivering van het afvalwater, vaak niet zijn *core business*, op het eigen terrein uit aan een waterschap, dat zijn expertise te gelde maakt en in een goede samenwerkingsopzet zijn businessmodel overeind houdt. In dat proces is het heel belangrijk dat er *facilitators* zijn als AquaMinerals en Waterstromen BV, aldus Westenbroek. Ze zijn er, zegt ze, niet alleen voor de afzet op de markt, ze moeten ook problemen oplossen, ervoor zorgen dat partijen in gesprek blijven, evenredig voordeel voor beide partijen realiseren - ze zijn kortom het smeermiddel in de symbiose. De boodschap van Westenbroek is: versnel dit proces in de waterketen. "Het tempo moet omhoog ja. En dan kunnen waterschappen op duurzame wijze activiteiten ontwikkelen met dat concept. Op het moment dat het bedrijf het zelf doet, dan krijgen de waterschappen dat water niet meer. Als ze het samen doen, hebben ze beide er voordeel van. Die moeten dan ook netjes worden verdeeld." •

UVW: INSPLEN OP WAARDEVOL AFVALWATER

De Unie van Waterschappen wil het stelsel van waterschapsbelastingen aanpassen. De drie heffingen in het nieuwe stelsel krijgen elk een ander uitgangspunt. Voor de zuiveringsheffing wordt het principe 'de kostenveroorzaker betaalt' leidend. Dit, zo legt het Uniebestuur uit, om duurzame ambities van de waterschappen te ondersteunen. Bovendien kunnen afvalwaterstromen die waarde vertegenwoordigen de kosten van de waterschappen beperken. Voor separate afvalwaterstromen wil het Uniebestuur individuele prijsafspraken mogelijk maken, 'zodat waterschappen beter kunnen inspelen op waardevol afvalwater'. Separate aanlevering is belangrijk en uit een oogpunt van (terug)winning van grondstoffen en energie uit het afvalwater vaak ook wenselijk, schrijft de Commissie Aanpassing Belastingstelsel. Verder blijven 'anti-afhaaksubsidies' behouden in het nieuwe stelsel.

FAVORIETE SYMBIOSES

Er zijn meerdere voorbeelden van samenwerking tussen waterschappen en bedrijfsleven. Op verzoek noemt Annita Westenbroek twee van haar favoriete symbioses:

- Gezamenlijke waterzuivering en energiewinning in Olburgen. Het afvalwater van aardappelverwerker Aviko wordt behandeld door Waterstromen BV, dochteronderneming van waterschap Rijn & IJssel. Het bedrijf wint biogas en struviet uit het effluent van Aviko. Het biogas gaat deels terug naar Aviko en wordt ook ingezet voor de productie van elektriciteit. Het struviet wordt opgevoerd tot meststof dat wordt afgezet in de tuinbouw, de sport- en de groensector. Westenbroek: "Olburgen is eigenlijk hét voorbeeld van samenwerking tussen waterschappen en bedrijfsleven. Door de oprichting van Waterstromen BV is het prima mogelijk dat waterschappen water zuiveren, componenten terugwinnen en deze op de markt brengen. Waterstromen BV kan in Olburgen gewoon ondernemer zijn."

'MET KORTING OP HEFFING ZEGGEN WATERSCHAPPEN: GA ALSTUBLIEFT NIET INNOVEREN'

Foto Waterstromen BV

- In Zutphen bouwt Waterschap Rijn & IJssel een installatie die NEO-alginaat uit afvalwater gaat winnen dat door zuivelproducent FrieslandCampina wordt geleverd, dagelijks 10.000 m3. Westenbroek: "In dit project zijn de waterschappen opgeschoven richting het bedrijfsleven, ook in het besef dat NEO-alginaat nooit een toepassing zal vinden als het afvalwater uit het rioolwater komt. Omdat het NEO-alginaat uit het foodproceswater van FrieslandCampina wordt gewonnen kan het ook worden gebruikt in *food-grade* toepassingen."

'HOE VIEZER HET WATER, HOE BLIJER HET WATERSCHAP'